

DOI: 10.32347/2786-7269.2025.11.253-264

УДК 711

доктор архітектури, професор **Дьомін М.М.**,
deminmaster@gmail.com, ORCID:0000-0002-3144-761X,
к.т.н. **Михайлик О.О.**,
mykhailykolga@gmail.com; ORCID: 0000-0003-3648-9410,
Київський національний університет будівництва і архітектури

СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА МОДЕЛЬ ПРИБЕРЕЖНОГО МІСТА

Зазначено важливість річкової системи в формуванні етносів й в заснуванні міст. Надано показники річок, що течуть територією України. Відмічено особливості та переваги прибережних територій в містах. Створено структурно-логічну модель прибережного міста.

Ключові слова: басейн річки; містобудівний інструмент; структурно-логічна модель; прибережне місто; структура міста; прибережна територія.

Вступ. Етноси сформувались в басейнах річок - територіальній одиниці, що продукує сукупність природних ресурсів під впливом сонячної енергії. Слов'янський етнос сформувався в басейнах річок, які впадають в Чорне, Балтійське та Азовське моря. Наші пращури наділяли річки сакральним значенням, що оспівано в багатьох легендах та міфах. Згідно з міфами, Чорне море – це останнє видіння перед переходом у царство Аїда - підземне царство мертвих. Вхід у те царство знаходиться приблизно в зоні Керченського мосту. На території дніпровських плавнів знаходилась Гілея – підлеглий Ольвії простір, де було святилище Матері богів Гекати. Тут Геракл зустрічався з Єхидною, щоб започаткувати рід скіфів. На Тендрівській косі поблизу Херсона стояв храм Ахілла, який став оселею для душ героїв. В козацькі часи грецька Гілея стає Великим Лугом. На острові Зміїний за легендами колись стояв храм Ахілла – покровителя Ольвії. Іфігеня в Тавриді – світовий сюжет, що розгортається на землях тавроскіфів у Криму, а в літературі й музиці «подорожує» між Расіном і Генделем, Гете і Глюком, Лесею Українкою і Стеценком [1].

На місцях злиття річок, на перетині річкових долин з дорогами та залізничними шляхами виникали міста, як перевалочні пункти торгових шляхів: Київ, Белград, Гамбург, Париж, Клівленд, Буффало, Чикаго тощо. Найзначніші міста виникли на берегах великих річок: Париж - в долині Сени, багато міст зібрав на своїх берегах Рейн та Дунай, Київ було засновано на Дніпрі. Вчений, письменник, публіцист, етнограф, приятель молодих років Тараса Шевченка О.С. Афанасьєв-Чужбинський в своїй праці «Нариси Дніпра»

зазначає: «Головна торгова артерія, він (Дніпро) був постійно у центрі уваги; маєтки на його берегах купували найбагатші поміщики. На берегах Дніпра розташовані найкращі села» [2]. Більшість сіл на берегах Дніпра від Катеринослава до Чорного морі були заселені українцями, що після ліквідації Січі переселилися на Подніпров'я з Чернігівської і Полтавської губерній. Долина Дністра й Західного Бугу є найдавнішими ареалами заселення території Львівської області. Багато містечок виникли в долинах приток Дністра, Західного Бугу, в долині Сяну та його приток. Багато поселень, географічне положення яких визначає розміщення в заплавах та низьких терасах річок, мають лінійну конфігурацію [3].

Україна має 9 річкових басейнів: Дніпра, Дністра, Дунаю, Дону, Південного Бугу, Вісли, річок Криму, Причорномор'я, Приазов'я. Більшість річок знаходиться в басейнах Чорного та Азовського морів: у басейні Дніпра – 27,7 %, Дунаю – 26,3 %, Дністра – 23,7 %, Південного Бугу – 9,3 % [4]. У басейні Балтійського моря - лише 4,4 %. Майже половина загальної довжини всіх річок України припадає на басейни річок Дніпра та Дністра. Найбільша густота річкової мережі в Карпатах, найменша – у Херсонській області [5]. В басейні річки Дніпро утворилися великі міста з великою щільністю населення: в м. Кременчук щільність населення - 2392 осіб/км², в м. Дніпро - 2394 осіб/км², в м. Кам'янське - 1691 осіб/км², в м. Київ - 3516,93 осіб/км², в м. Черкаси - 4005 осіб/км², в м. Запоріжжя - 2145 осіб/км², в м. Нікополь - 2213 осіб/км², в м. Херсон - 1994 осіб/км². Середня щільність населення України становить 68,2 осіб/км² (на 2022 р) [6].

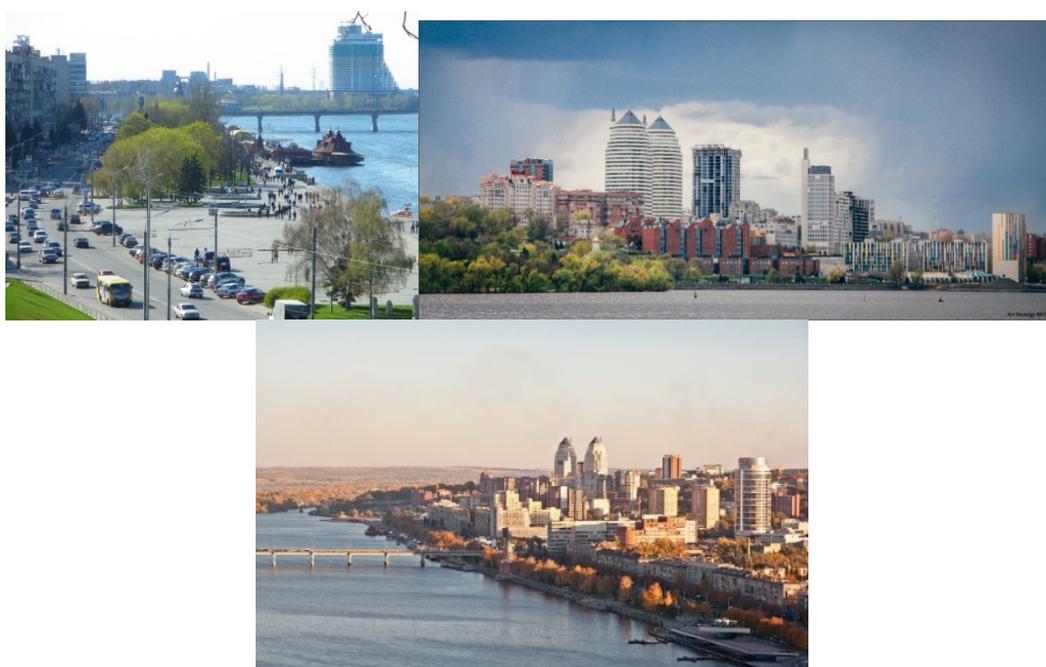
Стан проблеми. Займаючи достатньо невелику площу в містах - біля 5% всієї площі міста, прибережні території виступають центрами перетину логістичних, промислових, торгівельних зон, громадських просторів, зон відпочинку – тобто, є поліфункціональними, соціально активними територіями міста, місцями тяжіння населення. Найбільша концентрація населення міст та висока щільність сільського населення спостерігаються саме в прибережних районах, в долинах великих річок та на рівнинних територіях. Збереження річкових екосистем в містах шляхом містобудівного моделювання є однією з найактуальніших завдань сучасного етапу просторового планування задля покращення якості міського середовища та вдосконалення теоретичних засад міського планування.

Метою роботи є створення структурно-логічної моделі прибережного міста задля фахової організації міської прибережної території та збереження річкових екосистем в урбанізованому середовищі.

Попередні дослідження. Дослідженню природних особливостей та містобудівного навантаження на прибережні території річок в урбанізованому

середовищі було присвячено ряд наукових статей, а саме: «Акваторії Києва: втрати, здобутки та шляхи відродження» [7], «Річкові екосистеми України: природні особливості, проблеми трансформації та заходи з оздоровлення» [8], «Річкові екосистеми українських Карпат: природні особливості та містобудівна організація прибережних територій» [9], «Методи містобудівної організації та регенерації річкових екосистем Полісся» [10], «Практика використання води в містах» [11], «Річкові екосистеми Лісостепу й Степу: природні характеристики та особливості містобудівного освоєння» [12], «Сині лінії обмеження як засіб графічної фіксації меж водних об'єктів в містобудівній документації» [13], «Інженерне облаштування водоохоронних зон як першочерговий захід збереження водних об'єктів» [14], «Прибережна територія та прибережна зона: визначення, особливості, містобудівне освоєння» [15], «Генеза функціонально-планувальної структури дніпрової прибережної зони Подолу в Києві» [16], «Транспортна функція річок в містах» [17] тощо.

Основна частина. Річки з їх прибережними територіями – це місця-магніти, місця сили, які володіють тяжінням, неповторною аурую, потужним характером й потенціалом. Чим більшою є річка, тим сила тяжіння водної стихії є сильнішою. Цей природний ресурс формує відкритість портових міст в наслідок безперервного потоку новоприбулих пасажирів та вантажів, мальовничість прибережних міст, вишуканість та економічні успіхи прибережних столиць, креативність та затишну атмосферу курортних міст, загадкову магію замських прибережних ландшафтів. Важливу роль публічних просторів відіграють набережні – Оболонська, Русанівська, Дніпровська в Києві, Січеславська набережна в Дніпрі (св.1-3) тощо [3].

Світлина 1-3. Січеславська набережна в місті Дніпро

Річки є домінантою, що визначає архітектурно-планувальну структуру міста. Транспортною, рекреаційною, інженерно-комунікаційною артерією із загальним колектором для каналізаційної, водогінної, теплової та газової мереж міста Дніпро та презентативним міським фасадом протяжністю 27 км є Січеславська набережна вздовж річки Дніпро, яка забезпечила зростання міста у просторі [18].

Комфортна та безпечна прибережна зона збагачує міську тканину (відкриті простори, панорамність), об'єднує мешканців (соціалізація), сприяє гуманізації міського середовища (екологічність). Через мости набережна стає спільним простором для мешканців різних частин міста. Підсилена зеленими насадженнями прибережна зона створює природний оазис в урбанізованому середовищі, тому є популярним місцем відпочинку містян. Прибережні території з облаштованими набережними, розвиненою інфраструктурою, зручними елементами благоустрою стають обличчям міста, його презентацією, зоною громадської забудови, що залучають мешканців до активного соціального життя в містах.

Виконуючи важливі функції для життя міста, річки та їхні прибережні території зазнають потужного антропогенного навантаження, що вкрай негативно впливає на стан річкової екосистеми. Забезпечення охоронної зони водного об'єкту, організація благоустрою прибережної території, як громадського простору та його інтеграція в міську тканину є важливою задачею просторового планування. Містобудівним інструментом для цього має стати структурно-логічна модель прибережного міста (таблиця 1), що включатиме складові - таблиці 2-7.

Таблиця 1

Структурно-логічна модель прибережного міста

характеристика прибережного міста	характеристика річкової екосистеми	архітектурно-планувальна структура прибережної території міста	функціонально-планувальна структура прибережної території міста	економічні фактори річки	річково-транспортні споруди
таблиця 2	таблиця 3	таблиця 4	таблиця 5	таблиця 6	таблиця 7

Таблиця 2

Характеристика прибережного міста

Назва міста, країна	Площа міста, км ²	Кількість населення, осіб	Щільність населення, осіб/км ²	Містоутворююча база	Річкова екосистема

Таблиця 3

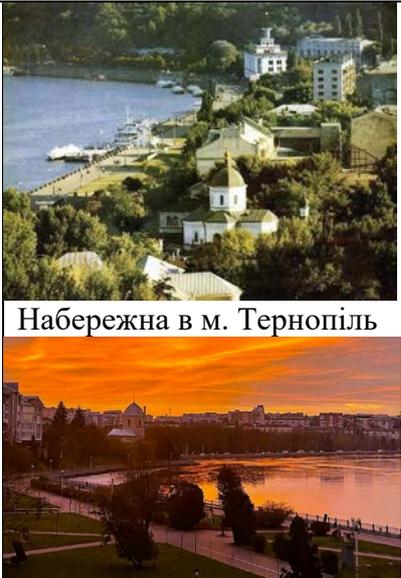
Характеристика річкової екосистеми

Фактори	Види
1	2
Басейн (карта)	площа басейну (водозбору) загальна/в Україні, км ² ; об'єм річкового стоку, км ³ ; довжина загальна/ в межах України, км;
Притоки	Великі, середні, малі, км
Тип річки за кліматичною зоною	Поліські Розчленованих долин (рівнинні) Гірські
Розмір акваторії	За площею водозбору (згідно з додатком II п.1.2.1 Директиви Європейського Союзу), км ² : <ul style="list-style-type: none"> • дуже великі > 10000 • великі 1000-10000 • середні 100-1000 • малі 10-100 • струмки < 10 За довжиною водотоку, км <ul style="list-style-type: none"> • великі >500 • середні 100-500 • малі 10-100 • дуже малі < 10
Географічний регіон/ тип річки, живлення	
Країна - % розташування території по річці	
Зарегулювання:	водосховища, ставки, канали
Навігаційна ділянка	місце відправлення - місце призначення
Клас водного шляху	I-III клас -регіонального значення, IV-VII клас – міжнародного значення

Таблиця 4

Архітектурно-планувальна структура прибережної території міста

Розпланування міста відносно річки: • витягнуте, лінійно-смужкове вздовж річки; • пропорційно сформоване як вздовж річки, так і вглиб берегу; • компактно на прибережній території й витягнуте вглиб	Прибережна панорама: • віддаленість: з короткими перспективами < 150 м, з середніми перспективами 150-400 м, з далекими перспективами- 400-2500м, силуетна- 2500-5000м; • архітектурна виразність: наявність доміанти, наявність архітектурного ансамблю,	Забудова прибережної території Оболонська та Дніпрова набережні в Києві
---	---	---

<p>території міста, або замиської території (вздовж залізниці);</p> <p>•розчленування міста річкою</p>	<p>багатоплановість;</p> <p>• відкритість: відкрита–проглядність$\geq 60\%$ напіввідкрита–проглядність 20-60%, закрита-проглядність$\leq 20\%$;</p> <p>•пейзажна виразність: залісненість, унікальна мальовничість, водна панорама</p>	 <p>Набережна в м. Тернопіль</p>
--	--	---

Таблиця 5

Функціонально-планувальна структура прибережної території міста

Фактори	Зони закладів забудови/споруди
<p>1.Сельбищна територія</p> <p>1.1. Зона житлової забудови</p>	<p>Багатоповерхові будинки</p> <p>Приватна забудова</p> <p>Садибна забудова</p>
	<p>Підприємства торгівлі й громадського харчування</p> <p>Адміністративні</p> <p>Громадських і релігійних організацій</p> <p>Зелені насадження загального користування на набережних</p>
<p>2.Виробнича територія</p> <p>2.1.Промислова зона</p>	<p>пром підприємства</p> <p>Риборозплідники</p>
<p>2.2.Підприємства зовнішнього транспорту</p>	<p>Річкові порти:</p> <p>- пасажирські райони</p> <p>-вантажні райони місцевих вантажів</p> <p>Причали незагального користування</p> <p>Річкові вокзали</p>
<p>2.3. підприємства інженерної інфраструктури</p>	<p>Водозабірні споруди, очисні споруди міської каналізації</p> <p>Гідроелектростанції</p> <p>Меліоративні канали</p> <p>Набережні, акведуки, мости, шлюзи, греблі</p>
<p>3.Ландшафтно-рекреаційна територія</p>	<p>зони короткочасного відпочинку-фізкультурно-оздоровчі споруди, підприємства побутового обслуговування;</p> <p>зони довготривалого відпочинку-заклади охорони здоров'я;</p> <p>Спортивний відпочинок-спортивні споруди</p> <p>Пізнавальний відпочинок-заклади культури, мистецтва</p> <p>Утилітарний відпочинок</p>

Таблиця 6

Економічні фактори річки

Фактори				
судноплавство	гідроенергетичний потенціал	водокористування: водозабезпечення, сільське господарство, зрошення, житлово-комунальне господарство	рекреація	рибальство

Таблиця 7

Річково-транспортні споруди

Споруди	Види
Порти, пристані, причали	<p>За призначенням:</p> <ul style="list-style-type: none"> • вантажні • пасажирські • порти-сховища • карантинні • оборонні <p>За розміщенням:</p> <ul style="list-style-type: none"> • руслові • поза руслові • змішані <p>За об'ємом робіт, за технічним оснащенням:</p> <ul style="list-style-type: none"> • розрядні (1-7) • поза розрядні • зупиночні <p>За характером діяльності:</p> <ul style="list-style-type: none"> • причали промислових, продовольчих товарів • причали овочів, фруктів • причали будматеріалів -вантажні райони перевалочних вантажів -район нафтоналивних вантажів -райони вугля, бавовни, пилових будівельних матеріалів -рибний район -судоремонтні підприємства
Річкові вокзали	<ul style="list-style-type: none"> • берегові • плавучі (дебаркадери) • комбіновані
Засоби регулювання руху	<ul style="list-style-type: none"> • шлюзи • бакіни • навігаційні знаки
Транспортні вузли	<ul style="list-style-type: none"> • залізнично-річковий • автомобільно-річковий • контейнерний парк

Висновок. Річкові долини та береги річок здавна були й залишаються найщільнішими територіями поселень. Річки задають вектор функціонально-планувальної й архітектурно-планувальної структури міста, впливають на характер суспільних відносин. Якість міського середовища впливає на самопочуття, настрої та світосприйняття людини: середовище з природними локаціями (річка, ставок, лісок тощо) надає людям візуальний та емоційний комфорт, природну енергію, радість підживлення силами природи. Щоб зберегти безцінні природні дари, життя в містах має базуватися на екологічних та моральних принципах. Організація прибережної зони вимагає спільної роботи науковців, містобудівничих, екологів, міської влади, а також нових підходів, прийняття відповідних документів на законодавчому рівні, достатнього фінансування. Збереження та охорона існуючих водойм та зелених насаджень в міському середовищі є пріоритетом містобудівних завдань. Фахово організовані прибережні території є окрасою міської тканини. Структурно-логічна модель прибережного міста, як містобудівний інструмент, сприятиме покращенню якості міської тканини, охороні та збереженню річкових екосистем в урбанізованому середовищі.

Список використаних джерел

1. Ліна Костенко. Скіфська Одиссея: поема-балада.-К.:А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2024. – 144с., с.132
2. Афанасьєв-Чужбинський О.С. Нариси Дніпра. / О.С.Афанасьєв-Чужбинський. - Львів: Апріорі, 2016. - 544 с.
3. Мережа міст України: динаміка та регіональні паттерни, С.104-105.
4. Вишневський В.І. Річки і водойми України. Стан і використання: монографія. - К.: Віпол, 2000. - 376 с.
5. Вишневський В.І., Овчаренко І.І. Блакитний скарб України. -К.: Інтерпрес ЛТД, 2019. - 112 с.
6. Населення України.
https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9D%D0%B0%D1%81%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8.
7. Дьомін М.М., Михайлик О.О. Акваторії Києва: втрати, здобутки та шляхи відродження. / Дьомін М.М., О.О. Михайлик // Містобудування та територіальне планування: наук.-техн. збірник. – К.: КНУБА, 2020. – Вип. 75. – С. 154-162.
8. Михайлик О.О. Річкові екосистеми України: природні особливості, проблеми трансформації та заходи з оздоровлення. / О.О. Михайлик // Сучасні

проблеми архітектури та містобудування: наук.-техн. збірник. – К.: КНУБА, 2021. – Вип. 61. – С.238-255.

9. Михайлик О.О. Річкові екосистеми українських Карпат: природні особливості та містобудівна організація прибережних територій./ О.О. Михайлик // Містобудування та територіальне планування: наук.-техн. збірник. – К.: КНУБА, 2022. – Вип. 81. – С. 263-273.

10. Михайлик О.О. Методи містобудівної організації та регенерації річкових екосистем Полісся. / О.О. Михайлик // Містобудування та територіальне планування: наук.-техн. збірник. – К.: КНУБА, 2022. – Вип. 80. – С. 295-305.

11. Михайлик О.О. Практика використання води в містах. / О.О. Михайлик // Просторовий розвиток: научн.-техн. збірник. – К.: КНУБА, 2023. – Вип. 2, С. 94-105.

12. Михайлик О.О. Річкові екосистеми Лісостепу й Степу: природні характеристики та особливості містобудівного освоєння/ О.О. Михайлик // Містобудування та територіальне планування: наук.-техн. збірник. – К.: КНУБА, 2023. – Вип. 83. – С. 200-210.

13. Дьомін М.М. Михайлик О.О. Сині лінії обмеження як засіб графічної фіксації меж водних об'єктів в містобудівній документації. / О.О. Михайлик // Просторовий розвиток: научн.-техн. збірник. – К.: КНУБА, 2022. - Вип.3, С. 56-62.

14. Михайлик О.О. Інженерне облаштування водоохоронних зон як першочерговий захід збереження водних об'єктів. / О.О. Михайлик // Просторовий розвиток: наук.-техн. збірник. – К.: КНУБА, 2023. - Вип. 4, С. 103-110

15. Михайлик О.О. Прибережна територія та прибережна зона: визначення, особливості, містобудівне освоєння. / О.О. Михайлик // Просторовий розвиток: наук.-техн. збірник. – К.: КНУБА, 2024. - Вип. 7, С. 251-263.

16. Михайлик О.О. Генеза функціонально-планувальної структури дніпрові прибережної зони Подолу в Києві/ О.О. Михайлик // Просторовий розвиток: наук.-техн. збірник. – К.: КНУБА, 2024. - Вип. 9, С. 209-211.

17. Михайлик О.О. Транспортна функція річок в містах. / О.О. Михайлик // Просторовий розвиток: научн.-техн. збірник. – К.: КНУБА, 2024. - Вип. 10, С. 378-388.

18. Урбаністична Україна: в епіцентрі просторових змін: монографія / за ред. К. Мезенцева, Я. Олійника, Н. Мезенцевої. – Київ: Видавництво «Фенікс», 2017. – 438 с.

19. Климентов П.П. Общая гидрогеология: Учебник для гидрогеологических специальных учебных заведений. -4-е изд., перераб. и доп.- М.: Высш.школа, 1980. - 303 с., ил.

20.Леснов О.В. Застройка приречных территорий городов. Киев: Будівельник, 1977. 28 с.

Doctor of Architecture, Professor **Mykola Demin**,
candidate of science **Olha Mykhailyk**,
Kyiv National University of Construction and Architecture

STRUCTURAL AND LOGICAL MODEL OF A COASTAL CITY

River valleys and river banks have long been the densest areas of settlement. Rivers set the vector for the functional planning and architectural planning structure of the city, and influence the nature of social relations. The quality of the urban environment affects a person's well-being, mood, and worldview: an environment with natural locations (river, pond, forest, etc.) provides people with visual and emotional comfort, natural energy, and the joy of being nourished by the forces of nature. To preserve priceless natural gifts, urban life should be based on environmental and moral principles. The organization of the coastal zone requires the joint work of scientists, urban planners, ecologists, and city authorities, as well as new approaches, the adoption of relevant documents at the legislative level, and sufficient funding. Preserving and protecting existing water bodies and green spaces in the urban environment is a priority for urban planning. Professionally organized coastal areas are an adornment of the urban fabric. The coastal city model, as an urban planning tool, will help improve the quality of urban fabric, protect and preserve river ecosystems in the urbanized environment.

Occupying a fairly small area in cities - about 5% of the total city area - coastal areas are the centers of intersection of logistics, industrial, commercial zones, public spaces, and recreation areas, i.e., they are multifunctional, socially active areas of the city, places of attraction for the population. The largest concentration of urban population and high density of rural population are observed in coastal areas, in the valleys of large rivers and in flat areas. The preservation of river ecosystems in cities through urban planning modeling is one of the most urgent tasks of the current stage of spatial planning to improve the quality of the urban environment and improve the theoretical foundations of urban planning.

The importance of the river system in the formation of ethnic groups and in the foundation of cities is emphasized. Indicators of river ecosystems flowing through the

territory of Ukraine are given. The features and advantages of coastal areas in cities are noted. A structural and logical model of a coastal city has been created.

Key words: river basin; urban planning tool; structural and logical model; coastal city; city structure; coastal area.

REFERENCES

1. Lina Kostenko. Skifska Odisseia: poema-balada.-K.:A-BA-BA-HA-LA-MA-HA, 2024. – 144 s. S. 132 {in Ukrainian}
2. Afanasiev-Chuzhbynskyi O.S. Narysy Dnipra/O.S.Afanasiev-Chuzhbynskyi.- Lviv: Apriori, 2016.-544 s. {in Ukrainian}
3. Merezha mist Ukrainy: dynamika ta rehionalni patterny, S.104-105. {in Ukrainian}
4. Vyshnevskyi V.I. Richky i vodoimy Ukrainy. Stan i vykorystannia: monohrafiia. - K.: Vipol 2000. - 376 s. {in Ukrainian}
5. Vyshnevskyi V.I., Ovcharenko I.I. Blakytyni skarb Ukrainy. - K.: Interpres LTD, 2019.-112 s. {in Ukrainian}
6. Naseleattia Ukrainy.
https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9D%D0%B0%D1%81%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8. {in Ukrainian}
7. Domin M.M. Mykhailyk O.O. Akvatorii Kyieva: vtraty, zdobutky ta shliakhy vidrodzhennia. / Domin M.M., O.O. Mykhailyk // Mistobuduvannia ta terytorialne planuvannia: nauk.-tekhn. zbirnyk. – K.: KNUBA, 2020. – Vyp. 75. – S. 154-162. {in Ukrainian}
8. Mykhailyk O.O. Richkovi ekosystemy Ukrainy: pryrodni osoblyvosti, problemy transformatsii ta zakhody z ozdorovlennia. / O.O. Mykhailyk // Suchasni problemy arkhitektury ta mistobuduvannia: nauk.-tekhn. zbirnyk. – K.: KNUBA, 2021. – Vyp. 61. – S. 238-255. {in Ukrainian}
9. Mykhailyk O.O. Richkovi ekosystemy ukrainskykh Karpat: pryrodni osoblyvosti ta mistobudivna orhanizatsiia pryberezhnykh terytorii./ O.O.Mykhailyk // Mistobuduvannia ta terytorialne planuvannia: nauk.-tekhn. zbirnyk. – K.: KNUBA, 2022. – Vyp. 81. – S. 263-273. {in Ukrainian}
10. Mykhailyk O.O. Metody mistobudivnoi orhanizatsii ta reheneratsii richkovykh ekosystem Polissia. / O.O. Mykhailyk // Mistobuduvannia ta terytorialne planuvannia: nauk.-tekhn. zbirnyk. – K.: KNUBA, 2022. – Vyp. 80. – S. 295-305. {in Ukrainian}
11. Mykhailyk O.O. Praktyka vykorystannia vody v mistakh. / O.O. Mykhailyk // Prostorovyi rozvytok: nauchn.-tekhn. zbirnyk. – K.: KNUBA, 2023. – Vyp. 2, S. 94-105. {in Ukrainian}

12. Mykhailyk O.O. Richkovi ekosystemy Lisostepu y Stepu: pryrodni kharakterystyky ta osoblyvosti mistobudivnoho osvoiennia/ O.O. Mykhailyk // Mistobuduvannia ta terytorialne planuvannia: nauk.-tekhn. zbirnyk. – K.: KNUBA, 2023. – Vyp. 83. – S. 200-210. {in Ukrainian}
13. Domin M.M., Mykhailyk O.O. Syni linii obmezhenia yak zasib hrafichnoi fiksatsii mezh vodnykh obiektiv v mistobudivnii dokumentatsii. / O.O. Mykhailyk // Prostorovyi rozvytok: nauk.-tekhn. zbirnyk. – K.: KNUBA, 2022. - Vyp. 3, S. 56-62. {in Ukrainian}
14. Mykhailyk O.O. Inzhenerne oblashtuvannia vodookhoronnykh zon yak pershocherhovyi zakhid zberezhennia vodnykh obiektiv. / O.O. Mykhailyk // Prostorovyi rozvytok: nauk.-tekhn. zbirnyk. – K.: KNUBA, 2023. - Vyp. 4, S. 103-110. {in Ukrainian}
15. Mykhailyk O.O. Pryberezhna terytoriia ta pryberezhna zona: vyznachennia, osoblyvosti, mistobudivne osvoiennia. / O.O. Mykhailyk // Prostorovyi rozvytok: nauchn.-tekhn. zbirnyk. – K.: KNUBA, 2024. - Vyp. 7, S. 251-263. {in Ukrainian}
16. Mykhailyk O.O. Heneza funktsionalno-planuvalnoi struktury dniprovoi pryberezhnoi zony Podolu v Kyievi/ O.O. Mykhailyk // Prostorovyi rozvytok: nauchn.-tekhn. zbirnyk. – K.: KNUBA, 2024. - Vyp. 9, S. 209-211. {in Ukrainian}
17. Mykhailyk O.O. Transportna funktsiia richok v mistakh. / O.O. Mykhailyk // Prostorovyi rozvytok: nauk.-tekhn. zbirnyk. – K.: KNUBA, 2024. - Vyp.10, S. 378-388. {in Ukrainian}
18. Urbanistychna Ukraina: v epitsentri prostоровykh zmin: monohrafiia / za red. K. Mezentseva, Ya. Oliinyka, N. Mezentsevoi. – Kyiv: Vydavnytstvo «Feniks», 2017. – 438 s. {in Ukrainian}
19. Klymentov P.P. Obshchaia hydroheolohyia: Uchebnyk dlia hydroheolohycheskykh spetsyalnykh uchebnykh zavedenyi. - 4-e yzd., pererab. y dop. - M.: Vyssh.shkola, 1980. -303 s., yl. {in Russian}
20. Lesnov O.V. Zastroika pryrechnykh terrytoryi horodov. Kyev: Budivelnik, 1977. 28 s. {in Russian}.